

Michał Bbogacki

"II Międzynarodowa Sesja Naukowa Dziejów Ludów Morza Bałtyckiego" oraz „XII Festiwal Słowian i wikingów”, czyli jak połączyć zabawę z nauką

Kultura i Edukacja nr 1, 155-160

2007

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

– II Rzeczy. Wnikliwa charakterystyka sytuacji uwzględnia także rozwój wewnętrzny (sytuacja gospodarcza, polityczna i kulturalna) ówczesnej Wielkopolski, rozwój świadomości narodowej, w tym dojrzałej myśli zachodniej i morskiej. Specjalną rolę odegrała tu Narodowa Demokracja.

Druga część rozdziału dotyczy środowiska rodzinnego i szkolnego Chrzanowskiego, wywodzącego się z drobnego ziemiaństwa wielkopolskiego o patriotycznych korzeniach. Skierowany do poznańskiego Gimnazjum Marii Magdaleny, zyskał tam przygotowanie do studiów historycznych w Krakowie. W ten sposób poszerzył swój horyzont geograficzny na starą stolicę Polski i Galicję. Po kilku miesiącach przeniósł się na prawo, by ten kierunek studiów kontynuować w Berlinie. Zdecydowały względy praktyczne, myśl o przyszłej pracy w dającym względną swobodę Polakowi „wolnym zawodzie”. Wszedł też w krąg działalności patriotycznej poprzez udział – jeszcze w latach gimnazjalnych – w tajnych organizacjach młodzieżowych. Kwalifikacje prawnicze uzyskał w 1890 r., po czym wrócił na stałe do Poznania, gdzie otworzył kancelarię adwokacką. W krótkim czasie zyskał sławę zawodową, włączył się też w nurt prac społecznikowskich. Dzięki koneksjom rodzinnym (pochodzenie matki) poszerzył swój horyzont geopolityczny na Królestwo Polskie (Warszawa), „ziemie zabrane”, czyli dawne Wielkie Księstwo Litewskie (zwłaszcza Wilno) oraz Podole. Był obywatelem dawnej Rzeczypospolitej, przede wszystkim jednak „zachodnim Polakiem”, zahartowanym w walce obronnej przeciw Drang nach Osten.

Kolejne rozdziały ukazują dokonania Chrzanowskiego w ciągu ostatniego ćwierćwiecza zaborów, a następnie po odzyskaniu niepodległości. Wyrazem tego było powierze-

nie mu najpierw stanowiska ministerialnego, a następnie funkcji kuratora szkolnego. Kiedy ją niezupełnie z własnej woli – po zamachu majowym – opuszczał, przekroczył 65 rok życia, którego kilkanaście ostatnich lat oznaczało czas emerytalny. Spędził go w swym domu w Puszczykówku, a po wybuchu drugiej wojny światowej pod Warszawą. Tam też zmarł a ostatecznie – w 125 rocznicę urodzin i 42 lata po śmierci – w 1986 r. jego prochy spoczęły w ukochanym przezeń od lat zakątku nadmorskim, na cmentarzu oksywskim w Gdyni. Autor w konkluzji określił go jako *Wielkopolanina, skupiającego w sobie pozytywne i najlepsze cechy mieszkańców tej ziemi, zasługującego bez wątpienia na trwałe miejsce w narodowym panteonie.*

Marceli Kosman

„II Międzynarodowa Sesja Naukowa Dziejów Ludów Morza Bałtyckiego” oraz „XII Festiwal Słowian i wikingów”, czyli jak łączyć zabawę z nauką.

W dniach od 4 do 6 sierpnia 2006 roku w Wolinie (woj. Zachodniopomorskie) po raz kolejny spotkali się miłośnicy przeszłości, zajmujący się nią zarówno teoretycznie jako dyscypliną uprawianą naukowo, jak i praktycznie, poprzez jej wizualną prezentację. Pierwszy weekend sierpnia jest bowiem tradycyjnie już okresem, w którym na Wolinie odbywają się równoległe „Międzynarodowa Sesja Naukowa Dziejów Ludów Morza Bałtyckiego” oraz „Festiwal Słowian i Wikingów”.

W 2006 roku odbyły się obrady „II Międzynarodowej Sesji Naukowej Dziejów Ludów Morza Bałtyckiego”. Przewodni tytuł tego spotkania brzmiał *Wojskowość Ludów Morza*

*Bałtyckiego*¹. Tegoroczna sesja zgromadziła ponad trzydziestu prelegentów reprezentujących różnorodne dziedziny nauki (archeologia, historia) zajmujące się badaniem przeszłości człowieka w różnych etapach rozwoju, od starożytności do współczesności.

Organizatorami wolińskich Sesji są Zakład Historii Wojskowej Instytutu Historii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, kierowany przez prof. dr hab. Karola Olejnika, burmistrz miasta i gminy Wolin Pan Bogdan Wilkowski oraz „Stowarzyszenie Centrum Słowian i Wikingów Wolin-Jómsborg-Vineta”². Obsługę całości zapewnili studenci Wydziału Historycznego UAM oraz członkowie „Grupy Historycznej ACIES CURIALIS”. Ci ostatni prezentowali się uczestnikom Sesji w rekonstrukcjach oraz stylizacjach strojów

i wyposażenia wojskowego z czasów pierwszej monarchii wczesnopiastowskiej³.

Sesja wolińska jest bez wątpienia wyjątkowym wydarzeniem tego typu w naszym kraju. Decyduje o tym jej interdyscyplinarny charakter – gromadzi nie tylko ludzi nauki zajmujących się zawodowo badaniem przeszłości (historyków i archeologów), ale także osoby spoza tego kręgu, prowadzące różnorodne działania z zakresu rekonstrukcji zabytków trójwymiarowych (archeologii eksperymentalnej) oraz odtwórstwa historycznego (*historical reenactment*)⁴. Połączenie naukowej teorii z praktyką stanowi istotne *novum* w naszym

¹ Było to już drugie spotkanie w tym miejscu – „I Sesja Naukowa Dziejów Ludów Morza Bałtyckiego” odbyła się bowiem w dniach 6–7 sierpnia 2005 roku. Przedmiotem zainteresowania jej uczestników były *Źródła do dziejów ludów Morza Bałtyckiego*. Efektem sesji z roku 2005 jest publikacja: *Mare Integrans. Studia nad dziejami wybrzeży Morza Bałtyckiego. Materiały z I Sesji Naukowej Dziejów Ludów Morza Bałtyckiego. Wolin 6–7 sierpnia 2006*, M. Bogacki, M. Franz, Z. Pilarczyk (red.), Toruń 2005.

² Stowarzyszenie jest jedną z największych w naszym kraju organizacji pozarządowych, których zadaniem jest popularyzacja historii. Cel ten realizowany jest między innymi poprzez budowę na terenie wyspy Ostrów w Reclawiu koło Wolina skansenu „Warsztatów Archeologii Eksperymentalnej Wolin-Jómsborg-Vineta”, będącego odtworzeniem fragmentu zabudowy Wolina z wczesnego średniowiecza. Szerzej na temat działalności stowarzyszenia patrz: M. Bogacki, *Działalność „Stowarzyszenia Centrum Słowian i Wikingów Wolin-Jómsborg-Vineta”* [w:] *Mare Integrans...*, s. 12–22; por. także: <http://www.jomsborg-vineta.com>.

³ Grupa powstała w końcu 2005 roku. Zajmuje się odtwarzaniem wojskowości polskiej z okresu pierwszej monarchii wczesnopiastowskiej. Znaczną część członków stanowią studenci Wydziału Historycznego UAM uczestniczący w zajęciach w ramach specjalizacji i specjalności pod nazwą historia wojskowości, studenci innych wydziałów, doktoranci oraz absolwenci tej uczelni. Nadzór formalny nad pracami grupy sprawuje dr Maciej Franz, zaś nadzór merytoryczny dr Michał Bogacki. W ramach działań podejmowanych wraz z członkami „Grupy Historycznej ACIES CURIALIS” organizowane są między innymi warsztaty rekonstrukcyjne (archeologii doświadczalnej), których celem jest zwrócenie uwagi na możliwości wykorzystywania efektów tego rodzaju prac jako źródeł informacji o przeszłości. Tak więc działania podejmowane w ramach wspomnianej grupy, mają prócz walorów naukowych (rekonstruowanie elementów kultury materialnej człowieka), także walory dydaktyczne. Szerzej: <http://www.acies.pl>.

⁴ *Historical reenactment*, odtwórstwo historyczne – zbiór działań, podczas których ich uczestnicy odtwarzają (w strojach i za pomocą artefaktów odtworzonych, względnie oryginalnych) konkretne wydarzenia z przeszłości (najczęściej bitwy) lub różnorodne aspekty życia człowieka w wybranym okresie historycznym. Por. szerzej M. Bogacki, *Historical reenactment jako nowy sposób prezentowania przeszłości*, „Do broni, Kwartalnik Rekonstrukcji Historycznych”, w druku.

kraju, które dodatkowo może przynieść istotne korzyści nie tylko dla dalszego poznania przeszłości⁵, ale również dla popularyzacji wyników badań naukowych. Kolejnym czynnikiem wskazującym na wyjątkowość spotkania jest fakt, że odbywa się ono równolegle z wolińskim „Festiwarem Słowian i Wikingów”, imprezą o charakterze popularyzatorsko-edukacyjnym, jedną z największych tego typu w Europie. Dodatkowo chronologiczny obszar zainteresowania uczestników Sesji obejmuje okres od średniowiecza, aż do współczesności, co umożliwia rozpatrywanie wielu zagadnień w szerokim kontekście czasowym. Wreszcie, Sesja ma charakter otwarty, co wyraża się nie tylko poprzez możliwość uczestnictwa widowni we właściwych obradach plenarnych, ale również poprzez towarzyszące jej wykłady.

„II Międzynarodowa Sesja Dziejów Ludów Morza Bałtyckiego” zgromadziła blisko czterdziestu prelegentów. Warto zwrócić uwagę, iż w pierwszym spotkaniu wzięło ich udział czterestu. Po raz pierwszy w obradach wzięły także udział osoby nie związane naukowo z rekonstruowaniem przeszłości⁶. Tak spory wzrost zainteresowania różnorodnych środowisk Sesją, w porównaniu do pierwszego spotkania, utrwala organizatorów w przeświadczeniu celowości organizowania jej kolejnych edycji.

---

⁵ Por. J. Cole, *Archeologia doświadczalna*, przekł. M. Miśkiewicz, Warszawa 1977; M. Bogacki, *Przydatność działań rekonstrukcyjnych w badaniach nad uzbrojeniem w okresie wczesnego średniowiecza [w:] Polska historiografia wojskowa wobec wyzwań badawczych i politycznych XXI wieku (VIII Forum Historyków Wojskowości)*, T. Dubicki, T. Panecki (red.), Częstochowa 2006, s. 33–42.

⁶ Wysoki poziom ich wystąpień w niczym nie umniejsza merytorycznej wartości Sesji.

Tegoroczna Sesja podzielona została na trzy części: 1 – Wojskowość ludów Morza Bałtyckiego w średniowieczu (przewodniczący obrad prof. dr hab. Władysław Filipowiak oraz prof. dr hab. Zbigniew Pilarczyk); 2 – Wojskowość ludów Morza Bałtyckiego w nowożytności i współcześnie (przewodniczący prof. dr hab. Maciej Szczurowski); 3 – Warsztaty Archeologii Eksperymentalnej (przewodniczący dr Michał Bogacki). Warty podkreślenia jest fakt, że prezentacje zawarte w ostatniej części Sesji nie miały wcześniej miejsca w naszym kraju w trakcie konferencji naukowych poświęconych przeszłości człowieka.

Dwie pierwsze części odbywały się w dniach 4 i 5 sierpnia w Sali Plenarnej Urzędu Miasta i Gminy Wolin, zaś część trzecia – 6 sierpnia na wyspie Ostrów, na terenie „XII Festiwalu Słowian i Wikingów”. Dodatkowo 4 sierpnia, w ramach Sesji, odbył się wykład prof. dr hab. Leszka P. Słupeckiego poświęcony miejscu Thora i Odyna w religii średniowiecznych Skandynawów, przeznaczony dla uczestników XII Festiwalu. Wykład miał miejsce w jednej z zrekonstruowanych chat powstającego skansenu, będącego jednocześnie terenem odbywania się wolińskiego festiwalu⁷.

W trakcie części pierwszej obrad plenarnych jako prelegenci zaprezentowali się: prof. dr hab. Marek Cetwiński z Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie (*Śmierć Wichmana: rzeczywistość czy literacka konwencja. Przyczynek do najdawniejszych dziejów Wolina*), dr Henryk Machajewski, reprezentujący Za-

---

⁷ Spora liczba uczestników wykładu oraz zainteresowanie jego przedmiotem, wyrażone przede wszystkim poprzez znaczną ilość pytań, jakie skierowano po jego zakończeniu do prowadzącego prof. L. P. Słupeckiego, świadczą o celowości organizowania większej ilości tego rodzaju zajęć w kolejnych latach.

kład Archeologii Instytutu Historii Uniwersytetu Gdańskiego (*Wojownik z Troszyna*), prof. dr hab. Witold Świątosławski z Zakładu Archeologii IH UG (*Militaria wschodnie na średniowiecznym Pomorzu*), dr Andrzej Janowski z Instytutu Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk (*Wczesnośredniowieczny topór inkrustowany z miejscowości Pień na ziemi chełmińskiej* – wspólnie z mgr Alicją Drozd), prof. dr hab. Leszek P. Słupecki z IAI PAN (*Odyn i Thor – wódz i wojownik*), mgr Jakub Morawiec z Instytutu Historii Uniwersytetu Śląskiego (*Poezja skaldów jako źródło wiedzy o wojskowości Skandynawów okresu wikingiego*), mgr Jacek Wrzesiński z Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy (*Gdzie się podzieli piastowscy „clipeati”*), mgr Daniel Tereszczuk z Krakowa, członek grupy odtwórstwa historycznego „KraK” (*Rozprzestrzenianie się toporów typu Pęposzyce w Europie Środkowej*), doc. dr Światosław Terskyj z Politechniki Lwowskiej (*Znaleziska broni średniowiecznej na ziemiach byłego Księstwa Halicko-Włodzimierskiego jako świadectwo udziału Skandynawów w historii Ukrainy*), doc. dr Roman Zinkiewicz, także reprezentujący Politechnikę Lwowską (*Rola Skandynawów w formowaniu ruskich drużyn*), mgr Michał Janik (*Walki Słowian i Skandynawów na Bałtyku w świetle Saxo Gramatyka*), doc. dr Ivan Bukovskyj z Politechniki Lwowskiej (*Problematyka Skandynawów we współczesnej historiografii ukraińskiej*), prof. dr Igor Sribniak z Uniwersytetu Kijowskiego (*Normanowie w Sycylii i Południowej Italii – osobliwości*), dr M. Bogacki z Zakładu Historii Wojskowej IH UAM (*Uzbrojenie wojsk monarchii wczesnopiastowskiej w świetle źródeł pisanych*) oraz prof. dr hab. Zbigniew Pilarczyk z tej samej placówki (*Rola miast w systemie obronnym Pomorza Zachodniego do XV wieku*).

W drugiej części obrad plenarnych wystąpili: mgr Karol Kościelniak z Zakładu Historii Wojskowej IH UAM (*Uzbrojenie i sposoby walk floty polskiej w pierwszej połowie XVII wieku*), dr Maciej Franz reprezentujący tę samą instytucję (*O panowanie na Bałtyku – starcia szwedzko-duńskie w 1676 roku*), doc. dr Igor Tomiuk z Politechniki Lwowskiej, (*Operacje wojskowe armii szwedzkiej na terenach Galicji w 1704 roku*), mgr Tomasz Kurzawa, z Zakładu Historii Wojskowej IH UAM (*Udział oficerów Wielkopolskich w kampanii pomorskiej 1806/1807*), prof. dr hab. M. Szczurowski (*Bałtyk drogą ewakuacji Polaków na Łotwę we wrześniu 1939 roku*), prof. dr hab. Wanda Krystyna Roman (*Internowani i przemytnicy – akcja pułkownika Leona Mitkiewicza*), płk prof. dr hab. Jarosław Piątek, reprezentujący Akademię Obrony Narodowej (*Rola Pomorskiego Okręgu Wojskowego w strukturze i koncepcjach militarnych PRL*) oraz mgr Robert Śmigiełski z Instytutu Wschodniego UAM (*Miejsce i rola Morza Bałtyckiego w polityce obronnej współczesnej Rosji* – wspólnie z dr. Markiem Figurą).

W trzeciej części obrad wystąpili: dr Michał Bogacki (*Rekonstrukcja trójwymiarowych zabytków (archeologia doświadczalna) jako metoda badawcza*), mgr Szymon Nowaczyk z Muzeum Archeologicznego w Biskupinie (*Archeologia festynowa – między przedstawieniem parateatralnym a eksperymentem naukowym*), mgr Aleksander Strzyżewski z Poznania (przedstawił swoje wnioski z długoletnich prac nad rekonstrukcjami historycznych wyrobów kowalskich), mgr Dobromir Strzelczyk (rekonstruowanie wczesnośredniowiecznych pieśni oraz instrumentów muzycznych)⁸, mgr

⁸ Jego wystąpieniu towarzyszył kierowany przez niego zespół muzyki wczesnośredniowiecznej „Gędzba” z Wolina.

Walerka Zinkiewicz z Braclawia na Białorusi, (wyniki doświadczeń nad rekonstrukcjami ceramiki wczesnośredniowiecznej z terenów dawnej Rusi Kijowskiej) oraz mgr inż. Władysław Weker z Państwowego Muzeum Archeologicznego w Warszawie (wyniki swoich doświadczeń dotyczących wytopu żelaza metodą dymarkową). Ta część plenarna zakończyła obrady „II Międzynarodowej Sesji Naukowej Dziejów Ludów Morza Bałtyckiego”.

Prezentowane podczas Sesji materiały ukażą się w odrębnej, przygotowywanej obecnie we współpracy z „Wydawnictwem Adam Marszałek” publikacji. Jednocześnie, korzystając z okazji, organizatorzy chcieliby wyrazić podziękowania prezesowi wspomnianego wydawnictwa dr. Adamowi Marszałkowi za osobisty udział i zainteresowanie wolińską sesją.

Drużga ze wspomnianych imprez wolińskich, odbywających się w pierwszy weekend sierpnia 2006 roku – „Festiwal Słowian i Wikingów”, zorganizowana była w Wolinie już po raz XII. Organizatorem tej imprezy jest miasto i gmina Wolin, zaś za przygotowanie części historycznej odpowiada, już od kilku lat, „Stowarzyszenie Centrum Słowian i Wikingów Wolin–Jómsborg–Vineta”. Pierwsza edycja wspomnianej imprezy miała miejsce w 1993 roku, zaś jej pomysłodawcami i organizatorami byli Duńczycy. Od 1996 roku (II edycja) organizację imprezy przejęła strona polska⁹.

Obecnie na festiwalu tym prezentuje się rokrocznie około półtora tysiąca osób zajmują-

cych się odtwórstwem historycznym z ponad 20 krajów, w tym także i spoza Europy. W roku 2006 teren festiwalu odwiedziło przeszło dwadzieścia tysięcy turystów¹⁰. Liczba zarówno uczestników, jak i odwiedzających powoduje, że jest to dziś jedno z największych tego typu wydarzeń kulturalno-edukacyjnych na świecie. O wysokim poziomie imprezy świadczy m.in. fakt, iż w roku 2004 otrzymała ona prestiżowy certyfikat „Turystyczny Produkt Roku”, przyznawany przez „Polską Organizację Turystyczną”.

XII Festiwal odbywał się pod hasłem *Lud to doświadczony w walce na morzach i lądach...* Warto zwrócić uwagę na to, że tematy przewodnie „II Międzynarodowej Sesji Naukowej Dziejów Ludów Morza Bałtyckiego” oraz „XII Festiwalu Słowian i Wikingów” były ze sobą ściśle powiązane, co było zresztą celowym działaniem organizatorów¹¹. W ramach bogatego programu festiwalu¹² na jego terenie odbyły się między innymi: inscenizacje lądowych bitew wczesnośredniowiecznych z udziałem przeszło 600 wojowników z kilkunastu krajów, pokaz bitwy morskiej z użyciem rekonstrukcji łodzi wczesnośredniowiecznych, inscenizacje wiecu plemiennego i obrzędów słowiańskich, pokazy różnorodnych rzemiosł oraz wiele innych atrakcji.

¹⁰ Niestety, niekorzystna pogoda (deszcze) ograniczyła liczbę zwiedzających, bowiem w roku 2005 liczba turystów była bliska czterdziestu tysiącom.

¹¹ Tak samo było w roku 2005, gdy tematem „I Sesji Naukowej Dziejów Ludów Morza Bałtyckiego” były *Źródła do dziejów Ludów Morza Bałtyckiego*, a temat „XI Festiwalu Słowian i Wikingów” brzmiał: *Kroniki, kroniki, tak o nas pisali...*

¹² Jego autorami byli Michał Bogacki, Maciej Drózd oraz Michał Kopaczyk, członkowie „Grupy Historycznej ACIES CURIALIS” oraz „Stowarzyszenia Centrum Słowian i Wikingów Wolin–Jómsborg–Vineta”.

⁹ Szerzej na temat historii wolińskich festiwali: J. Jasina, E. Grzybowska, Z. Kilariski, *Wolin–Jómsborg–Vineta, Festiwale Wikingów 1993–2005*, Szczecin bdw; A. Gawron-Kłosowska, *Festiwal Wikingów na Wolinie*, „Z Otchłani Wieków, Archeologia Ziemi Sandomierskiej” 2005, R. LX, nr 1–4, s. 235–242; por. także: <http://www.jomsborg-vineta.com/festiwal.html>.

Bogaty program festiwalu, z założenia przeznaczony dla różnorodnych odbiorców, powoduje, że odwiedzający go turyści (Wolin znajduje się w niewielkiej odległości od Świnoujścia czy Międzyzdrojów, a więc znanych miejscowości wypoczynkowych) nie tylko ciekawie spędzają czas, ale przede wszystkim wynoszą wiedzę o przeszłości.

Warto szczególnie zwrócić uwagę na miejsce, w którym odbywa się historyczna część „Festiwalu Słowian i Wikingów”. Jest nim wyspa Ostrów, znajdująca się na rzece Dziwnie na wysokości współczesnego centrum Wolina. Na terenie tym wznoszony jest obecnie skansen pod nazwą „Warsztaty Archeologii Eksperymentalnej Wolin–Jómsborg–Vineta”. Realizatorem tego projektu jest wolińskie „Stowarzyszenie Centrum Słowian i Wikingów Wolin–Jómsborg–Vineta”. Obecnie oddany do użytku fragment zabudowy stanowi tło festiwalu, przy czym ilość postawionych budynków – rekonstrukcji zabudowy z X/XI wieku, ulega stałemu wzrostowi.

Docelowo skansen ma obejmować przeszło dwadzieścia chat, świątynię, stocznię, nabrzeże długości prawie 150 metrów. Całość ma być otoczona wałem długości ponad 300 metrów, z trzema bramami. Wewnątrz obwałowań ma zostać stworzonych ponad 500 metrów chodnika wykonanego z dębowych bali. Całość zabudowy wraz z wyposażeniem stanowić będą kopie i rekonstrukcje zabytków archeologicznych z terenów Pomorza z okresu X/XI wieku¹³.

Podsumowując, wypada podkreślić celowość połączenia *stricte* naukowej Sesji z imprezą masową o charakterze popularyzatorsko-edukacyjnym. Świadczy o tym zaintereso-

wanie uczestników samego Festiwalu działaniami odbywającymi się w ramach „II Międzynarodowej Sesji Naukowej Dziejów Ludów Morza Bałtyckiego” (w szczególności wykładem prof. L. P. Słupeckiego i częścią poświęconą archeologii eksperymentalnej) oraz odwrotnie, zainteresowanie ludzi nauki doświadczeniami osób zajmujących się praktycznym odtwarzaniem zabytków kultury materialnej człowieka. Właśnie owo obustronne zainteresowanie utwierdza organizatorów obu wydarzeń, w przekonaniu o celowości organizowania kolejnych spotkań tego typu¹⁴.

Michał Bogacki

¹⁴ Zgłoszenia chęci udziału w „III Międzynarodowej Sesji Naukowej Dziejów Ludów Morza Bałtyckiego” prosimy kierować na adres: Zakład Historii Wojskowej, Instytut Historii, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, ul. św. Marcin 78, 61–809 Poznań; lub pocztą elektroniczną na adres: janomb@interia.pl albo franz@amu.edu.pl.

Sprawozdanie z IV Augustowskiego Spotkania Naukowego Edukacja w Dialogu i Perspektywie

IV Augustowskie Spotkanie Naukowe pod tradycyjnym hasłem „Edukacja w dialogu i perspektywie (prezentacje – polemiki – propozycje)” odbyło się w dniach 18–20 września 2006 roku. Cykliczność owych spotkań (ASN 2001, 2002, 2004) podkreśla kontynuację rozważań koncentrujących się wokół priorytetowych zmian w systemie oświaty.

Zaproszenie Zakładu Dydaktyki Ogólnej Uniwersytetu w Białymstoku – organizatora konferencji – przyjęło 86 uczestników (28 pro-

¹³ Szerzej patrz [w:] M. Bogacki, *Działalność „Stowarzyszenia Centrum...”, s. 14 i nast.*; <http://www.jomsborg-vineta.com/warsztaty.html>.